

Suomi-Seura ry:n lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta

(lausuntopyyntö VN/31772/2021-SM-9)

Sisäministeriö on 18.2.2022 pyytänyt Suomi-Seura ry:ltä lausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta. Esityksen pääasiallisena tavoitteena on nopeuttaa maahantuloa pitkäaikaisen viisumin avulla, joka mahdollistaa Suomeen tulemisen välittömästi oleskeluluvan myöntämisen jälkeen. Tasavallan presidentti vahvisti 11.2.2022 lainmuutokset (121/2022), joiden myötä pitkäaikainen viisumi otetaan Suomessa käyttöön. Kansallinen D-viisumi on hyväksytty annettavaksi hakemuksesta oleskeluluvan saaneille erityisasiantuntijoille, kasvuyrittäjille ja heidän perheenjäsenilleen.

Lainvalmistelu pitkäaikaisen viisumin käytön laajentamisen osalta aloitettiin joulukuussa 2021 sisäministeriössä. Laajennus koskee tutkijoita, opiskelijoita, sertifioitujen työnantajien työntekijöiden ja johtotehtävissä olevien henkilöiden sekä heidän perheenjäsentensä maahantuloa. Esityksen tavoite on koulutus- ja työperusteisen maahanmuuton edistäminen. Lisäksi pitkäaikainen viisumi voitaisiin myöntää maahantuloa varten ulkomailla oleskelevalle voimassa olevan oleskeluluvan haltijalle, jos hän on menettänyt oleskelulupakorttinsa.

Edellä mainittuun liittyen työ- ja elinkeinoministeriössä on valmisteilla esitys ulkomaalaislain muuttamiseksi (TEM007:00/2020), jonka yhteydessä ulkomaalaislakiin lisättäisiin työnantajan sertifiointia koskevat säännökset. Sertifiointiin myöntäisi Maahanmuuttovirasto hakemuksesta. Sertifioidun työnantajan palvelukseen tulevan työntekijän hakemusmenettely olisi normaalia kevyempi, kun hakijan osalta riittäisi työnantajan yksilöinti eikä oleskelulupahakemuksen liitteeksi vaadittaisi tavanomaisia työnantajaa koskevia selvityksiä. Tämän arvioidaan osaltaan sujuvoittavan ja nopeuttavan oleskelulupaprosessia. Työnantajien sertifiointi edellyttäisi tiettyjen kriteerien täyttämistä, minkä voi osaltaan katsoa ehkäisevän työvoiman hyväksikäyttöä.

Suomen väestö ikääntyy, eikä syntyvyys riitä ylläpitämään väestönkasvua. Myös työikäisen väestön määrä vähenee, eikä työntekijöitä riitä maassamme kaikille aloille. Ilman riittävää työ- ja yrittäjyysperäistä maahanmuuttoa työvoiman tarjonta ja pitemmällä aikavälillä työllisyys laskevat olennaisesti, millä on vaikutus Suomen talouteen, huoltosuhteeseen ja kestävyysvajeeseen. Osaajia tulisi saada Suomeen mahdollisimman nopeasti ja joustavasti. Suomi-Seura haluaa nostaa esiin, että myös ulkosuomalaisten joukossa on suuri määrä osaajia, jotka voisivat vastata Suomen kasvavaan osaajapulaan.

Suomi-Seura ry on toiminut ulkosuomalaisten asiantuntija-, neuvonta- ja edunvalvontajärjestönä yli 90 vuotta ja edistää osaltaan paluumuuttoa. Suomi-Seura ry pitää kannatettavana, että maahanmuuton prosesseja kehitetään. Hallituksen esityksessä esitettävät muutokset tukevat myös joidenkin kansainvälisten paluumuuttajaperheiden sujuvaa paluuta Suomeen.

Vuonna 2021 Suomi-Seura ry oli mukana sisäministeriön kokoamassa työryhmässä, jonka tuloksena valmistui Ulkosuomalaisstrategia 2022–2026. Ulkosuomalaisstrategian yksi keskeisistä tavoitteista on vahvistaa paluumuuton houkuttelevuutta. Siihen liittyen strategiaan on kirjattu, että osana laajempaa oleskelulupajärjestelmän kehittämistyötä on tärkeää selvittää Suomen kansalaisten perheenjäsenten oleskelulupiin liittyvät mahdolliset haasteet. Tämä on syytä huomioida myös pitkäaikaisen viisumin käytöstä säädettyäessä.

Suomi-Seura ry ehdottaa, että lainvalmistelussa pitkäaikaisen viisumin käyttöönotosta harkittaisiin kansallisen D-viisumin hyväksymistä annettavaksi hakemuksesta oleskeluluvan saaneille Suomen kansalaisten perheenjäsenille perheenjäsenen statuksen perusteella. Tämä osaltaan nopeuttaisi sellaisten kansainvälisten perheiden Suomeen muutttoa, joiden Suomen kansalaisen kolmannen maan kansalaisen puolisolta edellytetään oleskelulupa Suomeen matkustamista varten. Suomen kansalaisen perheenjäsenen status tulisi olla riittävä peruste, eikä sen tulisi olla sidottu muihin laissa määriteltyihin statuksiin (erityisasiantuntija, kasvuyrittäjä, opiskelija, tutkija, sertifioitujen työnantajien työntekijä tai johtotehtävissä oleva henkilö).

Esityksen tavoitteena on nopeuttaa opiskelijoiden, tutkijoiden ja muiden mainittujen ryhmien maahantuloa keskimäärin runsaalla viikolla, mikä mahdollistaa opintojen, tutkimustyön ja työskentelyn aloittamisen ajallaan. Suomi-Seura katsoo, että ulkosuomalaisstrategian ja paluumuuttopolitiikan mukaisesti tärkeää olisi sujuvoittaa myös Suomen kansalaisten kansainvälisten perheenjäsenten muutttoa Suomeen. Sillä voidaan katsoa olevan suoranaiset vaikutukset Suomen kansalaisten ja heidän perheenjäsentensä paluumuuttoon ja pitkäaikaiseen asettumiseen ja työllistymiseen Suomessa.

Kuten esityksessä mainitaan, kansainvälisen työvoiman ja osaajien liikkuvuudella on kasvava elinkeinopoliittinen merkitys Suomen osaamispääoman ja kilpailukyvyn vahvistamiseen sekä uusien työpaikkojen ja innovaatioiden syntyyn. Suomi tarvitsee opiskelijoiden ja työvoiman maahanmuuttoa kestäväen hyvinvoinnin turvaamiseksi. Valtiovarainministeriön mukaan osaavan työvoiman saatavuus on merkittävä kasvun este. Onkin syytä kiinnittää huomiota entistä enemmän siihen, mikä potentiaali ulkosuomalaisissa ja heidän kansainvälisissä perheissään on Suomen tarvitseman työvoiman maahanmuuton kysymyksessä. He pääasiallisesti jo omaavat suomen kielen taidon ja jonkin tasoisen sukulaista tai ystävistä muodostuvan verokoston Suomessa. Heidän kotoutumisensa ja pitkäaikainen oleskelunsa on potentiaalisesti paljon todennäköisempää kuin täysin ulkomaalaistaustaisten henkilöiden ja heidän perheenjäsentensä.

Suomi kilpailee parhaista osaajista muun maailman kanssa. Lupaprosessi on Suomessa nykyisellään pitkä, minkä vuoksi suomalaiset yritykset ja sitä kautta koko Suomi menettää osaajia työmarkkinoilla. Suomi-Seura ry kannattaa ehdotusta kansallisen viisumin myöntämisestä oleskeluluvan saaneille kasvuyrittäjille ja erityisasiantuntijoille sekä opiskelijoille, tutkijoille, sertifioitujen työnantajien työntekijöille, yritysten johtotehtävissä toimiville ja edellä mainittujen perheenjäsenille, sekä voimassa olevan oleskelulupakorttinsa menettäneille maahantuloa varten. Lisäksi Suomi-Seura ry ehdottaa kansallisen viisumin myöntämistä oleskeluluvan saaneille Suomen kansalaisten (tai: EU-kansalaisten) perheenjäsenille.

Eduskunnan hyväksyttyä hallituksen esityksen laista ulkomaalaislain muuttamisesta kansallisen pitkäaikaisen viisumin käytön laajentamisesta on tärkeää tiedottaa ja ohjeistaa laajasti. Suomi-Seura ry osallistuu mielellään asiasta tiedottamiseen omissa kanavissaan.